

Istungidokument

B9-0164/2024

8.3.2024

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

tihedamate suhete kohta ELi ja Armeenia vahel ja vajaduse kohta sõlmida Aserbaidžaaani ja Armeenia vaheline rahuleping (2024/2580(RSP))

Stelios Kouloglou, Idoia Villanueva Ruiz
fraktsiooni The Left nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon tihedamate suhete kohta ELi ja Armeenia vahel ja vajaduse kohta sõlmida Aserbaidžaani ja Armeenia vaheline rahuleping (2024/2580(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Armeenia ja Aserbaidžaani kohta,
 - võttes arvesse ÜRO põhikirja ja rahvusvahelise õiguse põhimõtteid,
 - võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,
 - võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut,
 - võttes arvesse Euroopa naabruspoliitikat ja idapartnerlust,
 - võttes arvesse ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Armeenia Vabariigi vahelist partnerlus- ja koostöölepingut ning ulatuslikku ja laiendatud partnerluslepingut ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning nende liikmesriikide ja teiselt poolt Armeenia Vabariigi vahel¹,
 - võttes arvesse ELi tegevuskava koostööks kodanikuühiskonna organisatsioonidega Armeenias aastatel 2021–2027,
 - võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Armeenia Vabariigi vahelist assotsieerimislepingut,
 - võttes arvesse Aserbaidžaani ja Armeenia vahelist jätkuvat konflikti Mägi-Karabahhi piirkonna üle,
 - võttes arvesse vajadust leida konfliktile rahumeelne lahendus kooskõlas Helsingi lõppakti, Pariisi uue Euroopa harta ja asjakohaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide põhimõtetega,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et Aserbaidžaani sissetung Mägi-Karabahhi piirkonda on põhjustanud märkimisväärseid inimkannatusi ning Aserbaidžaani väed on pannud toime etnilist puhastust ja vägivalda piirkonna armeenlaste vastu;
- B. arvestades, et Aserbaidžaani agressiivne suhtumine Armeeniasse peab lõppema ja kõik isikud, kes vastutavad Mägi-Karabahhi sissetungi ajal toime pandud sõjakuritegude eest, tuleb kohtu alla anda, enne kui Armeenia ja Aserbaidžaani suhted on võimalik

¹ ELT L 23, 26.1.2018, lk 4.

kestlikult normaliseerida; arvestades, et kõik Armeenia ja Aserbaidžaaani vahel sõlmitud kokkulepped tuleb täielikult rakendada, et tagada kahepoolsete suhete ja laiema piirkonna kui terviku pikaajaline stabiilsus; arvestades, et sellist eesmärki on võimalik saavutada ainult siis, kui Aserbaidžaaani ametivõimud suudavad tagada rahumeelse kooseksisteerimise ja vähemuste õiguste austamise;

- C. arvestades, et nii Armeenia kui ka Aserbaidžaan leppisid 2023. aasta mais kokku pikemaajalises läbirääkimiskavas, mille eesmärk on allkirjastada üldine rahuleping; arvestades, et Aserbaidžaaani ja Mägi-Karabahhi ametivõimude vahel kehtestati 20. septembril 2023 relvarahu;
- D. arvestades, et Rahvusvahelise Kohtu 7. detsembri 2021. aasta määruses, millega anti Aserbaidžaanile korraldus hoida ära ja karistada Armeenia kultuuripärandi vastu suunatud vandalismi ja rüvetamist, esitati tõsiseid süüdistusi Aserbaidžaaani ametivõimude osalemise kohta Mägi-Karabahhi kalmistute, kirikute ja ajaloomälestiste hävitamises; arvestades, et Aserbaidžaan lammutas 3. märtsil 2024 Mägi-Karabahhi rahvuskogu hoone;
- E. arvestades, et Armeenia peaminister Nikol Pašinjan tegi 28. jaanuaril 2024 ettepaneku allkirjastada Aserbaidžaaniga mittekallaletungipakt; arvestades, et Aserbaidžaaani väed tapsid 13. veebruaril 2024 Armeenia piiripunktis toimunud rünnaku käigus neli Armeenia sõdurit;
- F. arvestades, et Nikol Pašinjan hoiatas hiljuti, et Aserbaidžaan valmistab Armeenia vastu ette uut rünnakut;
- G. arvestades, et Aserbaidžaan okupeerib endiselt Armeenia alasid, eelkõige Tavuši, Gegharkhunikhi ja Sjunikhi piirkonnas;
- H. arvestades, et Armeenia ja Aserbaidžaaani vaheline püsiv ja üldine rahuleping on Lõuna-Kaukaasia piirkonna julgeoleku, stabiilsuse ja heaolu jaoks hädavajalik;
- I. arvestades, et viimastel aastatel on tehtud edusamme tihedama koostöö suunas ELi ja Armeenia vahel, sealhulgas sellistes valdkondades nagu kaubandus, areng ja poliitiline dialoog; arvestades, et Euroopa Liit on Armeenia suuruselt teine kaubanduspartner ja tema suurim arengukoostöö rahastaja;
- J. arvestades, et Armeenias ja Aserbaidžaanis valitsus ja riigiasutused parimal juhul eiravad LGBTIQ-inimeste inimõigusi ning halvimal juhul võitlevad nende vastu aktiivselt; arvestades, et rahvusvahelise lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste ühenduse 2023. aasta Vikerkaarekaardi ja indeksi kohaselt saavutas Armeenia oma õigus- ja poliitikatavadega tulemuse 9 % ja Aserbaidžaan 2 %; arvestades, et selles pingereas on Aserbaidžaan kõigi hinnatud riikide seas kõige madalamal kohal;
- K. arvestades, et 2024. aasta maailma vabaduse indeksi kohaselt on Aserbaidžaan üks maailma kõige vähem vabamaid riike, kelle ülemaailmne vabaduse indeks on 7/100, mis on madalam kui Venemaal ja Valgevenel;
- L. arvestades, et on saanud selgeks, et komisjoni ja Aserbaidžaaani vahel sõlmitud

gaasikokkulepe on andnud Aserbaidžaaani valitsusele vabad käed teha, mida ta soovib, teades, et ELi energiajulgeolek sõltub tema tahtest;

- M. arvestades, et EL ja Armeenia peavad korrapäraselt dialoogi mitmesugustes küsimustes, sealhulgas julgeoleku, inimõiguste, põhivabaduste ja õigusriigi küsimustes;
- N. arvestades, et 2023. aasta oktoobris väljendas Nikol Pašinjan oma riigi suurt huvi ELile lähenemise vastu;
 - 1. mõistab kõige karmimalt hukka Aserbaidžaaani eelkavandatud ja põhjendamatu sissetungi Mägi-Karabahhi piirkonda, mis on toonud kaasa etnilise puhastuse selle piirkonna armeenlaste seas;
 - 2. rõhutab rahu, stabiilsuse ja julgeoleku tähtsust Lõuna-Kaukaasias, piirkonna, ELi ja maailma jaoks;
 - 3. toonitab, et Armeenia ja Aserbaidžaaani vaheline püsiv ja üldine rahuleping on Lõuna-Kaukaasia piirkonna julgeoleku, stabiilsuse ja heaolu jaoks hädavajalik;
 - 4. märgib huviga tihedamate sidemete arendamist Euroopa Liidu, selle liikmesriikide ja Armeenia vahel; märgib, et Armeenia peaminister on väljendanud huvi süvendada oma riigi suhteid Euroopa Liiduga;
 - 5. väljendab heameelt Armeenia pühendumise üle demokraatiale, inimõigustele, põhivabadustele ja õigusriigile ning ergutab tegema nendes valdkondades täiendavaid edusamme; ergutab Armeeniat neile kohustustele veelgi rohkem pühenduma; tuletab meelde, et diskrimineerimisvastane võitlus on demokraatlike süsteemide nurgakivi, ning nõuab tungivalt, et riigi ametivõimud järgiksid kategooriliselt kõiki Euroopa inimõiguste konventsioonis sätestatud inimõigusi, eriti kui need puudutavad haavatavaid rühmi, nagu naised, lapsed, puuetega inimesed ja LGBTIQ-inimesed;
 - 6. kutsub Armeenia ja Aserbaidžaaani valitsusi üles alustama rahvusvahelise üldsuse toetusel heas usus läbirääkimisi, et saavutada Mägi-Karabahhi konfliktile õiglane, rahumeelne ja jätkusuutlik lahendus, mis põhineb territoriaalse terviklikkuse, vastastikuse austuse ja mittekallaletungi põhimõtetel; mõistab hukka Aserbaidžaaani rünnakud Armeenia ja Aserbaidžaaani piiril; märgib murega, et vaatamata hiljutistele jõupingutustele on Mägi-Karabahhi konflikt endiselt lahendamata ning see põhjustab jätkuvaid pingeid ja ebastabiilsust; toonitab rahu, stabiilsuse, demokraatia ja õigusriigi edendamise tähtsust idanaabruses; kutsub Aserbaidžaaani üles lahkuma kõigilt Armeenia territooriumidelt, mida ta okupeerib;
 - 7. nõuab tungivalt, et Aserbaidžaan austaks relvarahu ja võtaks kõik vajalikud meetmed, et vältida edasist vägivalda ja tsiviilohvreid;
 - 8. nõuab tungivalt, et Aserbaidžaan sulgeks Bakuus nn trofeepargi, mis avati 12. aprillil 2021, kuna see õhustab vastastikuse usalduse loomist Armeenia ja Aserbaidžaaani vahel;
 - 9. mõistab hukka Armeenia kultuuri-, usu- ja ajaloopärandi hävitamise alates Mägi-Karabahhi konflikti algusest, eelkõige Mägi-Karabahhi rahvuskogu hoone maatasa

lammutamise;

10. kutsub rahvusvahelist üldsust üles toetama rahuprotsessi, andes diplomaatilist ja majanduslikku abi ning ergutades kõiki osapooli täitma oma rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi;
11. mõistab teravalt hukka asjaolu, et komisjoni president Ursula von der Leyen on nimetanud Aserbaidžaaani usaldusväärseks energiatarnijaks; kutsub komisjoni üles kehtestama Aserbaidžaaani juhtkonna suhtes viivitamata sihipärased sanktsioonid ja peatama vastastikuse mõistmise memorandumid, mis käsitleb strateegilist partnerlust energeetika valdkonnas; nõuab, et EL ja liikmesriigid kiirendaksid veelgi üleminekut fossiilkütustelt taastuvenergiale kooskõlas energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega;
12. nõuab, et Euroopa Liit ja selle liikmesriigid jätkaksid Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Minski grupi kaasesistujate jõupingutuste toetamist, et hõlbustada Aserbaidžaaani ja Armeenia vahelise konflikti rahumeelset lahendamist ning abistada osapooli saavutatud kokkulepete rakendamisel;
13. nõuab tungivalt, et Armeenia ja Aserbaidžaaani valitsused tegeleksid kõigi konfliktist mõjutatud inimeste humanitaarvajadustega, sealhulgas tagades juurdepääsu puhtale joogiveele, toidule, peavarjule ja arstiabile;
14. nõuab tungivalt, et Armeenia ja Aserbaidžaaani valitsused astuksid samme, et suurendada usaldust ja kindlustunnet oma kogukondade vahel, sealhulgas edendades inimestevahelisi vahetusi ja haridusprogramme, mis soodustavad leppimist ja mõistmist;
15. kinnitab veel kord oma pühendumust Helsingi lõppakti, Pariisi uue Euroopa harta ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide põhimõtetele ning nõuab nende põhimõtete täielikku rakendamist Aserbaidžaaani ja Armeenia vahelise konflikti lahendamisel;
16. nõuab tungivalt, et Euroopa Liit ja selle liikmesriigid suurendaksid oma toetust Armeenia demokraatlikele reformidele, majandusarengule ja piirkondlikule integratsioonile ning uuriksid võimalust süvendada koostööd sellistes valdkondades nagu kaubandus, energeetika ja transport;
17. nõuab, et Euroopa Liit ja selle liikmesriigid toetaksid Aserbaidžaaani ja Armeenia vahel usaldust suurendavate meetmete rakendamist, sealhulgas sõjavangide vahetust, säilmete tagasisaatmist ja mõjutatud elanikkonnale humanitaarabi andmist;
18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Armeenia, Aserbaidžaaani ja Venemaa Föderatsiooni valitsustele.